

INTERJÚ

„Egy teljesen ateista és profán korban szentképeket létrehozni majdnem lehetetlen, a szakrális művészetre szinte semmi igény nincs. Még a vallások, az egyházak is inkább a modernizáció hívei, és a dísztelenségre törekednek. De nem tartom magam magányos harcosnak, mert az egész emberi kultúra ott áll mögöttem, és van mire támaszkodnom.”

SOMOGYI GYŐZŐ

ma
mű

„A keskeny ösvényt próbálom megtalálni”

Salföldi beszélgetés Somogyi Győző grafikkussal, festőművésszel

Közel harminc éve, amikor először készültem hozzátok Salföldre, azt hittem, hogy van szőlők, pincétek, aztán megértettem, hogy mért nem lehet. Mégis: mit jelent számokra a szőlő és a bor? Mint a papi rendből kivált, paraszti munkát is végző művésznak vagy éppen huszárnak így is feltehetném a kérdést: mit jelent számokra a kenyér és a bor?

Mivel magam sajnos nem vagyok bortermelő szőlőműves, ezért először művészként közelítem meg: a szőlőhegy és a szőlősorok látványa olyan csodás esztétikumot hordoz, ami a festészetemben döntő. Nem a Balatont festem, hanem elsősorban a Balaton-felvidéket, és ott a hegyek vonulatát a szőlősorok rajzolják meg. Ehhez tartozik még rengeteg élmény: a szüretelők látványa, a seregélycsapat, a szőlősorok között vágató lovasok... A bornak nagy kedvelője vagyok. Nagyon szeretem a bort, és tisztelem a borászokat és borosgazdákat. Itt élek köztük, és látom, milyen komoly, szinte szakrális munkát végeznek. Hogy a szentmisében Jézus vére a bor, és a kenyér az ő teste, ez eleve bizonyos szentséget ad ennek a két anyagnak. Úgy érzem, hogy ezt a borászok és a pékek érzik, tudják, vagyis, hogy szent anyag. Sajnos a borcímke-tervezők nem mindig. Nálunk szokás volt – most is gyakoroljuk –, hogy mi mindig keresztet rajzoltunk a kenyérré, mielőtt megszegettük volna, a bort is úgy emeli a magyar ember köszöntésre, hogy először az ég felé emeli. Nem tudom, volt-e szokás, hogy egy cseppnyit kifröccsenteni az ég felé – a mongoloknál, közép-ázsiai népeknél megvan. A mozdulat, ahogy a poharat fel kell emelni – maga a koccintás is, a poharak összecsendítése –, vagy ahogy a magyar ember mulatás közben ég felé bök az ujjával – ezek mind a bor szentséges voltára utalnak. Más italokkal szemben a bornak van ilyen kiemelt szakrális szerepe, ami a szentmiséből származik. Ehhez így állok hozzá, és nagy szeretettel és tisztelettel fogyasztom a bort és a kenyeret.

Tíz év alatt, rajzolva a Nagy térképet, beutaztad az egész Kárpát-medencét. Mintegy harminc híres, jegyzett borvidék termi a szebbnél szebb borokat. Voltak-e emlékezetes szőlőhegyi pincés-boros találkozásaid?

Igen, voltak, nem kellett messze menni. Amikor ideke-

rültünk, akkor még élt az a nemzedék, aki a saját szőlőjét művelte, a saját kis présházában csinálta a bort; ezeket nem vitték be a termelőszövetkezetbe. A szövetkezetek a síkságon telepítettek géppel művelhető táblákat – ezekből nem is származtak olyan jó borok –, de a hegyeken még ott ültek ezek az emberek, és messziről kiáltottak, hogy jöjjünk be egy pohár borra. Akkor elővették azt a soha ki nem mosott poharat, kis borral kilöttyintették, és abból esett jól a kínálás. Hamvastól és másoktól is tudom, hogy a bor ott a legjobb, ahol terem. A présháznál is jobb, mint ha leviszik a faluba. Ezért itt a régi falusi emberek naponta följártak a szőlőbe, mindig egy-egy palack bort hoztak le magukkal, holott megtehették volna, hogy nagyobb mennyiséget tárolnak lenn – a háznál is volt pince –, de ez a napi fölzarándoklás a szőlőhegyre szintén egy rituális szent dolog volt. Ezek a legnagyobb szőlőhegyi élményeim. A többi, nem kevésbé fontos élményem a festészethez kötődik, hiszen ahogy a fények változnak – délelőtt, délután, ellenfényben egészen mások a szőlőhegyek, és a térképrajzolásnál is láttam, miként rajzolják ki a szőlőhegyeket a szőlősorok.

Az egész Balaton-felvidék, benne a Kál-völgy is eljegyezte a szőlőt. Ez a gyönyörű kistáj az aranykor megélésére hivatott, aminek fontos kelléke a bor. Milyen aranykorokra emlékezik vissza a medence krónikása?

Az előbb a fények játékaról beszéltem. Hamvas is ebben gyönyörködött, mikor felismerte, hogy a Balaton-felvidék a mediterrán területhez tartozik: „... úgy látszik, az ember világosabb és melegebb földre ér. A napfény fehérebb, majdnem olyan fehér, mint a Földközi-tenger fölött. A színekről a köd eltűnik, és jobban világítanak. [...] A fény az embert is átsugározza, a dolgokba is bevilágít, és a gyümölcs íze is világosabb.” Nem véletlen, hogy a rómaiak is felfedezték és kedvelték, erről tanúskodnak a villák romjai, a szőlőmotívumos faragott kövek, a pénzletek, cserépelemlékek. Ez volt a völgy első virágkora. A magyar történetben visszamehetünk egészen a honfoglalásig; onnantól kezdve megvolt a szőlőkultúra Mátyás királyig – persze tovább is. Lehetőleg minden Magyarországról szóló régi leírást elolvasok, mindegyik megemlíti és dicséri a szőlőt,

a bort, Magyarországnak ez egy jelvénye, a magyar pedig borívó ember, ezt számtalan népdal, katonadal is rögzíti: adj bort a magyarnak, pálinkát a tótnak, sört a németnek. A középkor évszázadai a törökig: a második virágkor. A legnagyobb aranykor, amit gazdagon dokumentáltak, az a reformkor, tehát a szabadságharc előtti évtizedek, jóval a filoxéra előtt, amikor még teljesen hagyományos módon művelték a szőlőt, és csinálták a bort. Aztán jött a filoxéra, majd a kommunizmus, ezek visszavágták a szőlőkultúrát. A rendszerváltás éveiben volt a mélypont, amikor rengeteg szőlőt kivágtak. Azóta úgy látom, hogy a parasztkultúrából a népi építészet emlékein kívül a szőlészet–borászat az, ami átmentődött, és most újra virágzik.

Milyen táj- és településalakító szerepe van a szőlőnek?

Elsősorban azt az esztétikai oldalt emelném ki festőként, hogy ugyanazok a dombok, ha nincs rajtuk szőlő, akkor egyszerűen csak egy domborzat, de a szőlősorok iránya mindig pontosan megfelel a vízfolyásoknak és napjárnak. Azok mintegy feldíszítik a tájat. Megemelik és megszentelik a tájat, ha szőlővel van benőve. A településalakító szerepről a pincefalvak jutnak eszembe, amikből Magyarországon, hála istennek, elég sok megmaradt. A Balatonfelvidéken nem jellemző, de Baranyában, az Alföldön többet ismerünk. Itt nálunk a szőlőben arányosan elpötyögtetett présházák és borházak voltak a tájalakítók, de más vidékeken egész pincefalvak épültek: Hajós, Tök, Zsámbék, Nyúl – nem győzném felsorolni. Építészetileg hihetetlenül értékesek. Szerencsére ezeket nemigen rombolták le, s most fölfedezték újra, és próbálják megtölteni élettel, bevonni a vendégforgalomba.

A kisprésházás szőlősők a Káli-medence peremén sorakoznak, és a falvak is körben helyezkednek el. A sík részekén gyönyörű kőtengereket találunk. Ezeknek is történetük van.

A geológusok máig vitatkoznak, vajon hogyan keletkeztek. Tíz-tizenöt méteres homokréteg tetején vannak ezek a nagyon kemény kövek. Hogy ezt vulkánok dobálták-e szét, vagy szintén vulkáni hatásra a homokból keletkeztek ezek a nagyon kemény sziklák, nem tudom, de gyönyörűek, az biztos. Sajnos pusztulóban vannak, mert rákaptak a nyaralóépítők, hogy ezek milyen szépek, és lopják a köveket, dísznek kirakják a kertjükbe. A kőtengerek csak a juhlegeltetéssel együtt élnek, tehát a juhok által körbelegelt sziklák és az így kialakított helyi növényzet az, amitől ezek olyan gyönyörűek. Sajnos hanyatlak a juhtenyésztés és a legeltetés – részben emiatt kezdtem el juhokkal foglalkozni, hogy a tájat gondozzák és szépítsék –, de tudjuk ennek a valódi okát. Megvették a magyar gyapjúipart, leépítették, és így a juhászok nem tudják eladni a gyapjút, ettől már veszteséges a juhtartás. Következménye a tájak

elhanyagoltsága – a kőtengereké is, mert motoros fűnyíróval nem lehet rendben tartani.

Kisórs helyén bánya üzemel. Mi a sorsa a homokkincseknek? Megmenthető-e a táj?

A homok most világszerte hiánycikk. Úgy tudom, hogy a csendes-óceáni szigetek homokpartjait is lopják, hajókkal viszik el, mert a mérhetetlen mennyiségű betonhoz, amit használnak az építészetben, sok homok és kavics kell. Úgy látom, ezt megőrizni reménytelen. Nálunk is rablógazdálkodás folyik a homokkal, megmenteni, megőrizni szinte lehetetlen. Hiába küzdünk tájvédelmi vagy egyéb szempontból, mindig előnyt élvez az ipar érdeke. A Szahara homokja nem alkalmas ilyen ipari felhasználásra, mert a szemcsék formája olyan, hogy nem köt a cementtel.

Térképrajzaidat és színes tájképeidet vizsgálva azt vettem észre, hogy majdnem hasonló nézetből, madártávlatból szemléled a teremtett világot. A térképeid sem műholdas felvételek, hiszen ráközelítesz minden természeti csodára vagy emberi alkotásra. Ráismerhetünk a vulkáni hegyekre, településekre, templomokra, útszéli keresztre, mert oldalnézetből mutatod meg. Jól látom?

Igen. A XVII. században érték el azt a tökéletességet a város- és tájképek – ezek általában rézmetszetek voltak –, hogy fölülről és oldalról is nézhettük. Itt rengeteg csalás és ügyeskedés kell, de így hiteles. A tájak valódi képét így adja vissza. Őket próbálom utánozni szemléletben és stílusban is, mert ezt azóta sem múlták fölül.

Képeiden a szép vonalak, formák, arányok és színek mind azt mutatják, milyen végtelen szeretettel, szent rajongással fordulsz a teremtett világ felé. Ugyanakkor ott van a féltés is, hiszen a szép, igaz és jó, az isteni rend folyamatos támadás alatt áll. Martin Buber – Nietzsche tételét szelídítve, amely szerint: Isten meghalt – istenfogyatkozásról beszél. Ezt olvassuk nála: „Az égi fény elsötétülése, »istenfogyatkozás« – ez a stigmája annak az órának, amelyben élünk. [...] A Nap elsötétedése nem a Napban megy végbe, hanem közte és szemünk között játszódik le. A filozófia sem állítja, hogy istenvakság jellemzné az embert. Csak éppen manapság hiányzik szemünkből az a képesség, amely lehetővé tenné, hogy ismét megjelenjen az Isten vagy az istenek sora, és újra magasztos képek vonuljanak el előttünk.” Valami, valaki mintha odafurakodott volna látásunk, érzékelésünk elé. Hogy történhetett ez az elsötétedés?

Amit felvilágosodásnak neveznek, az volt a nagy fordulópont. Környezetvédőként és természetrajongóként sokáig azt gondoltam, hogy a technikai civilizáció haladása pusztítja a természetet. Hiszen, amit fejlődésnek vagy fejlesztésnek neveznek, az mind egy-egy halálos csapás

a természet egy darabjára. Gondoljunk például a „zöldmezős beruházás” című, nagyon cinikus szókapcsolatra. Az a zöld mező eltüntetését, lebetonozását és megmérgezését jelenti. Azt mondják: az emberiség szaporodik, szükségszerűen fogyasztja a természetet, azonban észre kell venni e mögött a tudatos teremtéskritikát, illetve teremtésellenességet – ahogy a *Szentírás*ban mitikus módon, de le van írva, hogy a sátán lázadása az egész teremtés ellen irányul. Nemcsak az erkölcsöket támadja, hanem kimondja Lucifer, hogy hibás a teremtés maga. Ő lerombolja, és majd jobbat készít helyette. Ez azonos a felvilágosodás óta uralkodó különböző baloldali eszmékkel: a múltat végképp eltörölni, vagyis a fényes jövő kedvéért fölládozni a múltat. Ma már nyíltan megfogalmazzák, hogy az egész teremtett világ lecsérélhető gépekre és mesterséges intelligenciákra. Az élelmezés, az élelemtermelés – a természet utolsó menedéke – is veszélybe került. Tartotta magát még, hogy valamennyit meg kell tartani a termőföldből, hogy enni tudjunk, de most már a műhús és szintetikus táplálékok fogyasztása érdekében a mezőgaz-

daság ellen is tudatos, világméretű hadjárat folyik. Ezek a mostani paraszttüntetések ennek a jelzései. Épp elég csapás volt a természetben az ipari méretű, kemikáliákkal terhelt mezőgazdaság, de most már azt is fel akarják számolni, és a táplálékot teljesen gépi, ipari úton előállítani. Ez tudatos folyamat Lucifer lázadásától kezdve, amelyet szerencsésebb korok, például a keresztény középkor visszavetett – a feudalizmus lényegében földművelő társadalom volt –, és megőrizte a természetet még ezeröttszáz évre. De most itt tartunk, amiről az előbb beszéltem.

A létrontás megtapasztalása hívta életre a különböző véderőket, természetvédő társaságokat, mozgalmakat. Nem egynek aktív résztvevője voltál és vagy. Honnan indult ez a tevékenységed, és hová vezetett?

Kezdetben, a 60-as évektől a környezetvédő mozgalom megpróbálta kijavítani a modern civilizáció hibáit, abban a hitben és reményben, hogy ezek még kijavíthatók. A rendszerváltással egy időben azonban újabb, világméretű fordulat történt: ekkortól veszik célba tudatosan

Somogyi
Gyöző,
Lugos,
2006
© MMA

a természet felszámolását. A naiv, lelkes környezetvédő mozgalmakat, amelyek a 60-as, 70-es és 80-as években egész Európában léteztek, mára fölváltották a politikai zöldek vagy méregzöld pártok, amelyek a zöld szín álcája alatt a természet felszámolásán dolgoznak. Ide tartozik például a furcsa állatvédelem, amely állatvédelmi szempontok szerint kiirtaná az állatvilágot. Az a gondolat, hogy a tehenek lehelete, emésztése a klímaváltozás oka, azt kívánja, hogy ne tartsunk tehenet. Helyette a még létező természeti és mezőgazdasági területeket is az ipari fejlődés, a beépítés, az autópályák és gépek számára akarják elfoglalni, és ehhez a mostani zöld pártok asszisztálnak, sőt a legnagyobb ideológusai. Mint állattartó én is találkoztam ezekkel a gazdag városi gyerekekből álló állatvédő rohamcsapatokkal. Mindenbe belekötöttek. Ne ülünk rá a lóra, mert az állatkínzás és így tovább... Persze ezeket elkergettük, de bizonyos országokban, például Németországban, államideológia szintjén ők diktálnak. Nálunk is alig van igazi, eredeti értelemben vett környezetvédő egyesület, de az a kevés eljutott addig az eszmei fölismerésig, hogy ez a jelenleg uralkodó civilizáció nem javítható. Mivel teljes egészében természetellenes. Elpusztítja önmagát, vagy sikerül fordulatot elérni, de ahhoz a teljes világszisztémát kell megváltoztatni, és visszatérni a gépi civilizáció előtti életformához. Ezt néhány magánember, kisebb csoport vagy sziget megteszi, de politikai akarat ebben az irányban nincs.

A 70-es években itt alapítottunk egy környezetvédő egyesületet, ami a mai napig él, körülbelül háromszáz tagja van, pillanatnyilag én vagyok az elnöke. Ötven éve működünk, megtapasztaltuk a változásokat. Míg a kommunizmus idején, ha egy tiltakozó levelet vagy újságcikket elhelyeztünk egy újságban, annak volt hatása, a hatóságok valahogy reagáltak. Mára egyszerűen nem is válaszolnak, mert behódoltak a fejlődéshitnek, ipari és urbanizációs fejlődésdogmának, és semmibe vesznek bennünket. Tehát a zöld mozgalom ilyen Don Quijote-szerű szélmalom-harcban küzd.

Ebbe a sorba tartozik a Káli Híradó – egy zöld újság a Balaton-felvidékről, amely 1986-ban, Csernobil évében indult. Csaknem négy évtizede írod, rajzolod, szerkeszted: hatalmas szellemi, művészi életművednek ez is része. Hogy készül, és mi a hatása, eredménye?

Igen, kézzel írom és rajzolom, teljesen ingyen, nem fogadok el semmi pénzt, nekem ez örömet jelent. Részben kiírom magamból ezeket a gondolatokat, és háromszáz vagy inkább ötszáz ember olvassa havonta – így azért mégsem pusztába kiáltó szó. E kis újság krónikája és dokumentuma az itteni történéseknek, mivel helyi sajtó nem létezik, illetve ami van, az manipulált, egész más kérdésekkel foglalkozik. Hogy hány kecske van a faluban,

ledőlt egy kémény, Jóska bácsit szerencsésen kihúzták a Burnót patakból, azt nem dokumentálja. Tehát a helyi eseményeknek a krónikása ez a kis újság. Ennek majd megnő az értéke – máris többen diplomáztak a *Káli Híradó* alapján. De látom, hogy valami hatása is van. Hiszek abban a kínai mondásban, hogy ha egy kavicsot bedobunk a tengerbe, annak hatása van az egész világegyetemre.

Nagyon sok ember dohog, dühöng és mérgeződik, átkozódik, mert látják a problémákat. Ezeket az indulatokat kiírom és kirajzolom magamból – lehetőleg humoros és pozitív formában, a jóra rámutatva. Ugyanakkor vállalnunk kell súlyos konfliktusokat is különböző beruházások és természetpusztító tervek, bányák, üzemek stb. ellen. Némi sikereket azért elértünk: például sikerült megakadályozni egy óriási napelempark telepítését Tapolca mellé, a nemzeti park védettséggű Tapolcai-medence kellős közepébe. Mert egyébként hiába van állami természetvédelem és nemzeti parkok, konfliktusban ezek mindig megadják magukat a beruházóknak, a pénznek és a „fejlődésnek”. Ilyen kisebb győzelmekről tudunk beszélni, ami fékezi a pusztulást... Aki időt nyer, életet nyer, ha egy nappal is késleltetni tudjuk a világhatárzórófát, már azzal is nyertünk.

Átnéztem húsz évfolyam anyagát: legalább negyven különböző vagy-vagy típusú jelen-, illetve jövőképet állít elénk írásban és képben, humorosan, néha keserűen. Döbbenetes alternatívát mutat fel például a Tapolcai panoráma 1990 és a Tapolcai panoráma 2005 című rajzod. Ha nem is klasszikus újságírást művelsz, azért érezheted a konfliktusok őrlő, emberpróbáló erejét.

Pozitív gondolkodású ember vagyok. Nem bírom a konfliktusokat, de valamikor elkerülhetetlenek, és világosan állást kell foglalni. Ezek fájdalmas dolgok, a legtöbb ember érzi a problémákat, de szenved a szembenézéstől. Rögtön mondják, hogy igen, de akkor nem lennének kórházak, gyógyszerek, a nagynénikéd a rákból nem gyógyulna meg, és nem lenne villany, és nem lenne jakuzzi a lakásodban... Ettől mindenki megretten. Tehát vállalni kell a modernizáció következményeit. Pedig már a közbeszéd szintjén is megfogalmazódik, hogy ez így fenntarthatatlan. Kitalálták ugyan a „fenntartható fejlődés” kifejezést, de ez önmaga karikatúrája, hiszen ellentmondás a véges földön végtelen fejlődés és terjeszkedés. A tapasztalat is ezt mutatja: minden fejlesztő lépés újabb életet és természetet pusztít el. Ezt tudják, de szembenézni ezzel elkeseredéshez vezet, vagy inkább struccpolitikához: nem foglalkozom veled, nekem égjen a villany, menjen az autó, legyen jó út az autónak, és a jövő nem érdekel. Vannak a nagy váteszek, akik a katasztrófát belevetítik a világba, és megpróbálják az emberiséget felrázni. Falusi szinten

inkább a humoros, játékos, de azért döntésre kényszerítő gondolatokat írom meg. Keresem a szabadulás egyéni útjait, a Noé bárkája-építés lehetőségeit. Ezt a világszereplést és tendenciáit megállítani nem tudom, de a saját környezetemet megóvni igen. Mindenkinek ezt az egyéni utat ajánlom. Ahelyett, hogy kimenjen az utcára tüntetni, mint most a zöldek, akik ordítóznak, terrorcselekményeket hajtanak végre, ragasztóval leöntik Rembrandt festményét. Ezek áltevékenységek, valójában erősítik a technikai civilizációt, és lejáratták a környezetvédelem/természetvédelem gondolatát. Én a pozitív cselekedetekre buzdítok: műveld meg a kertedet, ültess gyümölcsfát, tarts állatokat, termeld meg saját ételismiszeredet, és mindenekelőtt: nevelj gyermekeket! Ezeket a jó példákat próbálom ismét csak humorosan és kedvesen föllobogtatni.

Következetesen harmadik utas vagy.

A globalizmussal szemben a lokalizmust hangsúlyozom, tehát a helyi értékek védelmét: kicsinyesség, átláthatóság... Azért egy ilyen kis tájegységgel foglalkozom, mint a Káli-medence, ami nyolc falu, illetve a Balaton-felvidék, körülbelül hatvan község, mert erre van rálátásunk; mondhatnám: a Tihanyi királyság területe. „Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan” – egy régi zöld elv, ezt próbálom népszerűsíteni, illetve az életben is megvalósítani. Csobáncon egy fiatal pár fölköltözött a hegyre, és saját kezűleg földi paradicsomot teremtettek egy völgyben. Szőlőjük, gyümölcsösük van, önellátó kertjük van, tyúkokat, kecskéket, juhokat tartanak, és gyerekeket nevelnek. Megvalósították az önellátást, és gyönyörű kis tájat hoztak létre. Nincs pénzkereső foglalkozásuk, a villany a legnagyobb luxus, amijük van. Ez mutatja, hogy lehetséges: egyénileg bárki bármikor visszafordulhat a pusztulás útjáról, és megtalálhatja a földi paradicsomot. Persze ezt minden nemzedéknek meg kell vívni, mert a gyerekek nem biztos, hogy követik a megtalált utat, olyan erős hatásnak vannak kitéve már az iskolában, meg az interneten, telefonon keresztül. De minden nemzedék megtérhet, ha akarja és hajlandó rá.

Egyes képeiden feltűnik, hogy amikor alakokat, arcokat rajzolsz, mintha karikatúrák születnének. De ezek nem gúnyrajzok, szeretni való figuráid vannak, tele humorral. Művészként milyen viszonyban állsz a karikatúrával?

Valóban: nem karikatúrát akarok rajzolni. Részben ügyetlenségem, hiszen nem vagyok képzett művész, nem végeztem főiskolát, az anatómiával is hadilábon állok, illetve megragadtam a gyermeki szemléletnél. A gyermekrajzokon is nagy fejük van és pálcikakezüik, -lábuk az alakoknak, de ezáltal valami olyan lényegyet ragadnak meg a világból, ami a profi művészetből hiányzik. A késő ókori anatómiai

tökéletesség már kiüresedik, a késő reneszánsz madonna is csak csinos nő kisbabával. Tehát az a szakralitás, ami a szent műalkotásokban megvan – és a gyermekrajzokban is megvan, valamint a naiv művészetekben, naiv parasztfestőknél –, ez az a világ, amiben mozogni próbálok. Nem is akarok anatómiai tökéleteset rajzolni, mert az csak a felszíne a látványnak, hanem például egy arcnak a lényegét próbálom megragadni. Stilizálni kell, és valamennyire túlozni bizonyos vonásokat. A nagyoknál mind így van. Gondolhatok Csontváryra vagy a középkori – ma naivnak tűnő – táblaképekre, szentképekre, a népművészek alkotásaira. Ennek a stilizált szakralitásnak a formáit keresem több-kevesebb sikerrel, ezért ilyenek a képeim. Persze ezeket nem gondolom meg, amikor a rajzoknak úgy nekiesem, mint egy kisgyerek, de utólag így magyarázom, ha néha meg kell védenem, hogy mért olyan nagy a feje... Érthetőbb, ha ebbe a közegbe helyezem.

Egy teljesen ateista és profán korban szentképeket létrehozni majdnem lehetetlen, a szakrális művészetre szinte semmi igény nincs. Még a vallások, az egyházak is inkább a modernizáció hívei, és a dísztelenségre törekednek. De nem tartom magam magányos harcosnak, mert az egész emberi kultúra ott áll mögöttem, és van mire támaszkodnom. Az igazi nagy művészeti korszakok mind a szakralitás tartományában mozogtak – nemcsak az európai, hanem a kínai, tibeti, indiai, amerikai indián nagy kultúrákra gondolok. Mindegyik egy vallásban, Istennel való viszonyban született, de amint letért erről az útról, abban a pillanatban elvesztette ezt a varázsát, és megtagadta a szép, jó és igaz szolgálatát. Abból indultam ki, hogy bizonyos fokig árral szemben kell úszni, szél ellen kell dolgozni, ami nem kellemes a művész számára, hiszen a művész nem harcolni akar, hanem boldogan korával együtt hömpölyögni... Összeszorított fogakkal szembeszegülni a modernitással – ez ártalmas az emberre és az alkotásra is. Mert így programművészet jön létre, mint bizonyos avantgárd művek, amelyek politikai harcot vívnak. Nem ezt követem, mert a szépség, öröm, harmónia, a dolgok iránti szeretet – a korunk iránti szeretet is – a művészetem éltetője. E keskeny ösvényt próbálom megtalálni.

Egyszer utaltál rá, hogy a Kádár-kor elején írtatok gúnyverseket a kommunista költészet paródiájaként. Rajzok nem készültek?

De igen, készültek füzetek szélére, könyvek számfülére, fecnikre. Az eredetik sajnos nem maradtak meg, de valamennyire ezek benne vannak a mostani munkáimban is. És most ismét különbséget kell tenni: a XX. században mindig is létezett kemény forradalmi ellenállás, aktivista képzőművészet, amely valamilyen értéket, világnézetet harcosan képviselt. Ez megint nem útja a képzőművészetnek, hiszen ez szembenállás és tagadás, márpedig

a szépség csak az igenlésből, a kritika nélküli odaadásból fakadhat. Tehát az, hogy utálok valamit, mondjuk, a technikai civilizációt, nem lehet témája a festménynek. A karikatúrának igen, és ott megjelenhet a gúny is, valóban; a fekete-fehér grafikáimon vannak ilyen vonások, de ott is igyekszem a szépséget, a pozitívumot ábrázolni. A festményeimnél ez egyértelmű: azokon semmi kritikai vagy karikatúraszzerű elem nincs.

A karikatúra felől közelítve: huszár alakjaidnál is felfedezhető valami játékos vonalkezelés. Az élénk, mosolygós színekkel megteremtett huszár alakja sugározza az életörömet. Úgy feszít a viseletben, majdnem szétreped rajta a büszke gyönyörűségtől. Mintha téged látnánk. Lehet-e mondani, hogy magadból alkottad meg a huszárt, és a megteremtett huszár formál téged? Beszélhetünk-e életstratégiáról is a vagy-vagy küzdelemben?

A huszár mint tipikus magyar lovaskatona formált engem – részben azért, mert nem olyan vagyok. Túl magas a termetem, nincs igazán magyar arcom, de az egész magyar világba lettem szerelmes. A huszárlegények gyönyörű fényes egyenruhában vannak, de azok nagyfejűek, sokszor bunkó parasztlegények voltak. Ezt is ábrázolom, legalábbis törekszem, hogy ne hollywoodi sztárokat rajzoljak,

hanem olyan, sokszor zömök, vad képű parasztlegényeket, amilyenek a valóságban voltak a huszárok. Akadtak köztük költők, írók, széplelkek, sőt szentek is – ezt a kettőt kell hitelesen megmutatni: mind a kettő igaz. A huszárhagyomány-örzésben, amiben nyakig benne vagyok évtizedek óta, ott is egymás mellett él az iszákos, káromkodó fenegyerek betyárídeál és a szent lovag, nők és gyermekek védelmezője, és életét fölládozó hősnek a vonala. Mind a kettő fontos a magyar világnak.

Ha a keresztény szenteket vagy a keresztény egyháztörténetet nézzük, a hét szent rablótól kezdve a megtért gyilkosokon keresztül nem idealizált, rózsaszín felhő a kereszténység, hanem az élet sűrűje, amelyre Jézus Krisztus által megvan a megoldás és a feloldás. Jézus hirdeti, hogy az égben sokkal jobban örülnek egy megtért bűnösnek, mint kilencvenkilenc igaznak, a pásztor egy elveszett bárány után is elmegy. Valahogy így: az életnek a legborzasztóbb valóságát is el kell fogadni, igenelni kell, mert Isten akarata nélkül semmi sem történik. Olyan vallásunk van, amely mindezt fel tudja emelni, meg tudja magyarázni, és érzelmileg is helyre tudja tenni. Ezt tükrözze a művészet, és erre törekszem magam is.

Köszönöm a beszélgetést!

Somogyi Győző,
Csobánc III.,
2013
© MMA